

Zoetermeer, een stad van suburbane stedelijkheid

WERKNOTITIE

ONDERDEEL VAN HET INSPIRATIEDOCUMENT
VOOR DE RUIMTELIJKE STRATEGIE ZOETERMEER
2040

ATELIER *STADMAKERS ZOETERMEER

oktober 2024

Zoetermeer, een stad van suburbane stedelijkheid

Willem Hermans (Schatbewakers)
Alcuin Olthof (Schatbewakers)

Suburbane stedelijkheid

Nieuwe steden zoals Zoetermeer moesten een oplossing bieden, zowel voor de congestie en het gebrek aan woonkwaliteiten van bestaande steden als voor de verwachte sub-urbanisatie als gevolg van de groeiende welvaart en het daaraan gekoppelde autobezit. De nieuwe steden zijn ook de zoveelste poging om een vorm van stedelijkheid te scheppen, die de aantrekkelijkheden van het stedelijke en het suburbane wonen zou combineren in een schijnbare contradictie in terminis: de suburbane stedelijkheid. Wel de kwaliteiten maar niet de kwalen van de stad en niet alleen in ruimtelijk en fysiek opzicht. (Reijnorp A., *De nieuwe stad, een gebruiksaanwijzing*, 2019, Uitgeverij Transit).

Trots?

Na 60 jaar New Town weten we wel wat en wie we zijn: een suburbane stad. Maar echt trots op onze stad zijn we nog niet. Natuurlijk, het is 'lekker' wonen, in eigen buurten, dicht bij elkaar. De gewone dingen zijn allemaal aanwezig en voor het dagelijks gebruik waardevol. We zijn langs de randen en in de wijken een groene stad. Door de bedachte compactheid van de stad is de fiets een aantrekkelijk alternatief voor de auto. Onze stad kent een rijk verenigingsleven, maar we benutten en koesteren nog te weinig van wat in de stad is gegroeid. Deze ontwikkeling staat niet stil. Maar voor velen is deze rijkdom onzichtbaar. Dat het culturele leven van ons allemaal is en niet van de gemeentelijke organisatie of de Gemeenteraad wordt nog niet als zodanig ervaren. Laat staan dat eraan gehandeld wordt.

Stad in de regio

In hoofdstuk 6 van de visie Zoetermeer 2040 wordt onze stad als regiostad opgevoerd. In 2040 profiteert Zoetermeer van de regio en de regio profiteert van Zoetermeer. Het dagelijks leven van mensen speelt zich nu al niet af binnen de gemeentegrenzen. We maken van een groter gebied gebruik om te wonen, te werken, te ontspannen, om te leven. Een stad hoeft dan ook niet alles zelf te bieden, zolang het maar goed verbonden is met de omliggende steden. Soms blinken we zelf uit met bepaalde kwaliteiten (De Nieuwe Driemanspolder voor vogelaars, ICT Campus, Snowworld), waar de omliggende steden ook van genieten. En dan weer laten we andere steden excelleren (universiteiten), waar wij dankbaar gebruik van maken.

Door meer (meer dan alleen fysieke) verbindingen te leggen en creativiteit te gebruiken kunnen we die relaties versterken: tussen de stad en haar bewoners en gebruikers, tussen de groene stad en het groene landschap om ons heen en tussen de stad en haar regio. We kunnen zowel de sub-urbane als stedelijke onderdelen van Zoetermeer koesteren én versterken en die als de eigenheid van de stad willen zien. We blijven dicht bij onszelf. We gaan bij de uitwerking van de visie Zoetermeer 2040 uit van de eigenheid en kracht van onze stad en haar bewoners en zijn kritisch op de druk van buitenaf.

De burgers zijn aan zet

Een zorgvuldige aanpak van deze ontwikkeling kan niet zonder een open zienswijze. Het is opmerkelijk hoe negatief wordt gedacht over de kwaliteiten van de wijken uit de jaren zeventig en tachtig. Men staart zich blind op een achteruitgang, die slechts gebaseerd lijkt op lijsten met statistische gegevens, met weinig kennis over het dagelijks leven van de mensen die er wonen en hun waardering voor deze wijken en de buurten. Dit getuigt allemaal van weinig compassie met de bestaande stad. Er wonen en leven mensen die beschikken over een eigen cultureel kapitaal, over competenties die een andere manier van transformatie en kwaliteitsverbetering mogelijk maken. Een transformatie met een grotere inzet van eigenaar-bewoners en huurders. Dat zelf-organiserend vermogen is tot nu toe nauwelijks gewaardeerd en aangesproken. De hoogste tijd om er mee te beginnen, om aan Zoetermeer 2040 te bouwen met de kracht van haar inwoners. Positief omgaan met het eigen groeikernverleden is een voorwaarde om de nieuwe stad verder te kunnen ontwikkelen. (Bron: atlas nieuwe steden)

Zoetermeer, een bezoekje waard

Een stad die goed is voor haar bewoners, aantrekkelijk en veilig, kan ook voor bezoekers de moeite van een bezoek waard zijn. Als we trots zijn op wat we zijn, willen we dat ook aan derden laten zien. Maar dan moet je als stad ook wat te bieden hebben. Op het gebied van sport (mogelijkheden) scoren we goed. Er is een rijk aanbod beschikbaar, ook voor de regio (zoals de golfbanen bij het Westerpark en het Bentwoud, of overdekt skiën bij Snowworld).

We hebben een aantal eigen aan Zoetermeer verbonden evenementen, zoals het bevrijdingsfestival, Geuzenweekend, Halloween en Thrillerfestival, de Monumenten- en Architectuurdagen. Maar is dat voldoende om over een echte, levendige stad te spreken?

Wel een Videogame Museum, maar geen eigen stadsmuseum met 'Het verhaal van Zoetermeer'; wel een Gymworld en een nieuw zwembad, maar de internationaal vermaarde wildwaterbaan werd niet behouden. Natuurlijk, we hebben wél de Boerderij als een (inter)nationaal poppodium.

Een stad van nabijheid

Met een toename van 10.000 woningen, of zelfs 15.000 op de langere termijn worden we niet automatisch meer stád. Woningen toevoegen, waar echt behoefte aan is, moet gepaard gaan met het op orde houden, ja zelfs maken van een bijhorend stadsprogramma aan voorzieningen. Voor 10.000 woningen extra is 120 tot 150 ha aan aanvullende, noodzakelijke voorzieningen nodig (Bron: Ruimtelijke Strategie Utrecht). Voorzieningen, bestemd voor de bewoners van de nieuwe woningen, dus in hun nabijheid, in hun buurt. Natuurlijk kunnen we daar intelligente 'geitenpaadjes' voor bedenken en een aantal is zonder meer voorstelbaar. Het programma aan scholen laat zich ook combineren met woningbouw; zelfs in Leusden wordt het basisonderwijs als plintprogramma van een woonhof gerealiseerd. Gebruik dus de kansen voor meervoudig ruimtegebruik, ook op andere bestaande locaties. En de hoeveelheid groen is nog geen maatstaf voor kwaliteit; minder vierkante meters maar kwalitatief beter en slimmer georganiseerd groen kan bijdragen aan een levendiger stadsbeeld. Dus naast de kwantiteit van de woningbouw gaan we richting 2040 werken aan een echt binnenstadspark als dé plek van ontmoeting, aan uitgesprokener parkgebieden en tal van nieuwe - deels ook tijdelijke - experimenten. En we worden in de loop van de jaren stedelijker omdat we te maken hebben met een grotere sociale diversiteit, meer werkgelegenheid, een beetje meer voorzieningen en ontluikende grote-stad-verschijnselen.

Zoetermeer, een generatiebestendige stad?

Een generatiebestendige stad is een stedelijke omgeving die is ontworpen en ontwikkeld met het oog op de behoefte van mensen van alle leeftijden en levensfasen. Dit concept benadrukt inclusiviteit, toegankelijkheid en duurzaamheid en het doel is om een leefbare en aangename omgeving te creëren die tegemoetkomt aan de diverse eisen van zowel jongeren als ouderen.

In een generatie bestendige stad wordt bijzondere aandacht besteed aan infrastructuur, gebouwen en diensten die voor eenieder toegankelijk zijn. Dat begint met de fysieke inrichting van de stad. Straten en trottoirs zijn breed en vlak, zonder obstakels, veilig en gemakkelijk begaanbaar voor zowel kinderwagens als rolstoelen. Openbaar vervoer is goed bereikbaar, betaalbaar en ontworpen met oog op toegankelijkheid, zodat mensen van alle leeftijden en met verschillende mobiliteitsbehoeften er gebruik van kunnen maken.

Groene ruimtes spelen een cruciale rol in de generatiebestendige stad. Parken, plantsoenen en tuinen bieden ruimte voor ontmoeting, ontspanning, sport en spel voor alle leeftijden. Speeltuinen zijn ontworpen voor diverse leeftijdsgroepen en voor ouderen zijn voldoende bankjes en schaduwrijke plekken beschikbaar om te rusten en sociale contacten te onderhouden. Daarnaast bevorderen groene zones de gezondheid en het welzijn door hun positieve effecten op de luchtkwaliteit en het stedelijk microklimaat.

Woningen in een generatiebestendige stad zijn divers en flexibel. Er is een mix van woningtypen van prijsklassen zodat zowel jonge gezinnen, alleenstaanden als ouderen een geschikte woonruimte kunnen vinden. Nieuwe woningen zijn aanpasbaar aan veranderende behoeften van hun bewoners, bij wijziging van hun sociale status en bij het ouder worden.

Op het gebied van sociale infrastructuur speelt een generatiebestendige stad in op de behoeften van alle leeftijden. Er zijn scholen en kinderopvangfaciliteiten evenals ontmoetingsplekken, buurthuizen en culturele centra die activiteiten aanbieden voor zowel jongeren als ouderen. Intergenerationele programma's waarbij verschillende leeftijdsgroepen samenkomen voor gezamenlijke activiteiten worden gestimuleerd om sociale cohesie en begrip tussen generaties bevorderen.

Economisch gezien biedt een generatiebestendige stad kansen voor werk en ondernemerschap voor mensen van alle leeftijden. Er zijn flexibele werkplekken en mogelijkheden voor deeltijdwerk, zodat zowel jongeren die hun carrière beginnen als

ouderen die actief willen blijven kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt. Daarnaast wordt geïnvesteerd in technologie en innovatie om slimme oplossingen te ontwikkelen die het leven van inwoners vergemakkelijken.

Tot slot is duurzaamheid een kernaspect van de generatiebestendige stad. Er wordt gestreefd naar een groene en gezonde leefomgeving; energiezuinige gebouwen, duurzame mobiliteitsopties zoals fietsen en elektrisch openbaar vervoer en een sterke focus op circulariteit, recycling en afvalbeheer. Deze maatregelen dragen niet alleen bij aan de huidige leefbaarheid van de stad, maar waarborgen ook dat toekomstige generaties in een schone en veerkrachtige omgeving kunnen wonen.

Een generatiebestendige stad staat voor een holistische benadering van stedelijke planning en ontwikkeling, gericht op het creëren van een inclusieve, toegankelijke en duurzame omgeving waar iedereen, ongeacht leeftijd of levensfase zich thuis voelt en kan floreren.

Burger participatie

In zo'n stad is het idee van maakbaarheid (en sloop van wat niet meer voldoet) een centraal concept. Binnen de ambtelijke organisatie wordt sterk geloofd in het vermogen om de omgeving naar hun hand te zetten en aan te passen aan de behoeften van de gemeenschap zonder die gemeenschap in het proces en de keuzes echt te betrekken. Deze maakbaarheid botst met de ontwikkelingen in de samenleving; opkomst van mondige burgers. De burgers moeten meegaan in de ingenieursgedachte en zich aanpassen aan voor hen bedachte veranderingen, uitdagingen en verbeteringen van hun leefomgeving.

Participatie moet dus een cruciale rol spelen in een ingenieursstad. Inwoners moeten niet gezien worden als passieve ontvangers van beleid, maar als actieve deelnemers in het proces van stadsontwikkeling. Dit participatieproces moet ervoor zorgen dat de voorgedragen voorstellen breed gedragen kunnen worden en aansluiten bij de werkelijke behoeften van de samenleving. Het gevoel van 'samen' is van groot belang in deze stedelijke dynamiek. Dus niet alleen kijken naar technische oplossingen, maar ook naar manieren om de sociale cohesie te bevorderen. Zou een

ingenieursstad niet alleen een plaats van vooruitgang en innovatie moeten zijn, maar veeleer een levendige gemeenschap waar mensen samenwerken aan een betere toekomst.

COLOFON

Het Inspiratiedocument is de output van een serie bijeenkomsten onder de naam Atelier * Stadmakers onder leiding van Schatbewakers.

Start Ateliers oktober 2023 – feestelijke presentatie Stadsprofielen op de Meer Zoeter Meer – markt van 19 oktober 2024

De ‘kerngroep’ van de Ateliers wordt gevormd door: Arjen van der Burg, Paul Schoenmakers, Flip Bakker, Piet Hekker, Kees van der Riet, Ad ten Ham, Peter Albers, Willem Hermans en Alcuin Olthof.

In een tweede groep vormt een volgende ring om de kern: Tobias Becker Hoff, Ewoud Blom, Natalie Vinke, Simone Langeveld, Suzanne Verboon, Stef Poolman, Janneke Goossens

Vanuit de deelname zijn er o.a. verbindingen met de organisaties van:

- Historisch Genootschap Oud Zoetermeer
- DuurSamen Zoetermeer
- Proef Zoetermeer
- Schatbewakers
- InterLevensbeschouwelijk Overleg Zoetermeer (ILOZ)
- JobHulpmaatje Zoetermeer
- Architectuurpunt Zoetermeer
- Hof van Seghwaert
- Urban Art Studio
- Kunstgarage Franx

Het inspiratiedocument bestaat uit 7 werknotities en een serie van 10 presentatiepanelen;

Disclaimer:

De werkstukken zijn met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Voor onjuistheden en onvolkomenheden met betrekking op de inhoud kan Stichting Schatbewakers op geen enkele wijze verantwoordelijk of aansprakelijk gesteld worden. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

De werknotities zijn in een beperkte oplage fysiek verspreid. In digitale vorm zijn ze terug te vinden op onze website www.schatbewakers.nl

© Copyright Stichting Schatbewakers

cc Delen of gebruik van de inhoud volgens CC Creative Commons: CC BY-SA

Zoetermeer 2024

